

сторијанске списе (226–229). На крају је додаток са уводом и преводом на енглески језик Теодоровог списа на сиријском језику *О овајлоћењу*. Аутор је изабрао да преведе и донесе баш овај спис после ове опсежне и јединствене студије зато што је дело *О овајлоћењу* најбитније догматско дело Теодора Мопсуестијског, које је у оригиналу садржало петнаест књига са укупно петнаест хиљада стихова. Пошто је Теодорово дело осуђено, не чуди да је и овај спис на грчком језику изгубљен, а да је скоро у целини сачувано у сиријској верзији коју је пронашао Адај Шер половином 20. века. Поред те верзије, постоји и такође сиријски рукопис који се чува у Британској библиотеци, а који је углавном послужио као предлог за превод проф. Бера.

Студија о Диодору и Теодору проф. Бера препоручљиво је штиво за истраживаче хришћанске историје и историје догмата, а понајвише патрологије и светоотачке књижевности. Књига обилује богатим критичким апаратом, а посебно библиографијом, како примарних тако и секундарних текстова. У савременом научном свету ово дело се издваја по много чему, а највише по анализи текста и пропратног историјско-богословског контекста, тако да може да буде од велике помоћи за даља истраживања на различите теме које су обухваћене прецизним изложењем егзегезе и Христологије из датог историјског раздобља. Уз све то, ова књига најављује веома озбиљан наредни том у патролошкој серији коју је започео проф. Џон Бер.

Ивица Чаировић

Епископ др Јован (Пурић): *Икона и духовносћ*

Епархија жичка, Едиција Жички путокази, Краљево 2011.

341 стр. ; 25 см

ISBN: 978-86-84933-83-8

У издању Епархије жичке, као осамнаеста књига у едицији *Жички путокази*, објављен је зборник научних радова епископа нишког др Јована (Пурића). Збирка носи наслов *Икона и духовносћ* и садржи двадесет седам студија и азбучник појмова. Студије су настајале у периоду

од 2006. до 2011. године, а представљају научна истраживања из више богословских дисциплина: егзегезе, библистике, иконологије, патрологије, догматике, појања, химнографије и хришћанске антропологије. Све студије су већ штампане у најпознатијим српским научним часописима, али и

у зборницима саопштења са међународних научних скупова.

Збирка почиње уводним студијама о богослужењу као центру живота (стр. 5–15) и о улози Псалтира у богослужењу (16–26), где Владика Јован истиче прожетост богослужења и Светог Писма, са посебним импликацијама у животу сваког верника. Затим следи део зборника који се односи на иконологију: „Икона Христа“ (27–54), „Дијалог иконобораца са иконопоштоватељима“ (55–78), „Антрополошки карактер светих икона“ (79–87), „Хиландарски Христос“ (88–95), „Иконологија и улога иконе у прошлости и садашњости“ (96–120), „Тајна иконичног поштовања Имена Божијег“ (121–128), „Икона Христа по Светом апостолу Павлу“ (129–137), „Икона и Откривење“ (337–339). У овим студијама детаљно су описани догмати Православне Цркве о светим иконама, али је и наглашен иконолошки аспект у библијским текстовима. Посебно је важно то што је Владика Јован истакао значај иконе и иконичног поштовања оваплоћеног Сина Божијег и Његових светитеља у животу верника у савременом свету, који је пун визуелних надражаја. Аутор са друге стране говори и о иконоборцима, онима из Византије али и савременим, који нису правили разлику између иконе Исуса Христа и икона светитеља и неосновано су сматрали да је само хлеб Свете Евхаристије једина икона Тела Хри-

стовог и тако су пали у прелест по којој хлеб није истинито Тело Христово, него је само слика Христовог тела. Иконоборци су погрешно поимали Христологију, а самим тим и Тријадологију и Свету Литургију. Следећи Георгија Флоровског, епископ Јован истиче значај иконе у две равни: црквено-литургијској и дидактичко-анагошко-социјалној. Даље, аутор поставља икону и на раван културологије, јер у студији „Иконологија: улога иконе у прошлости и будућности“ јасно истиче вредност иконе у хришћанској култури. Затим се на ово надовезује анализом Имена Божијег које представља спону између оваплоћеног Бога и Његовог иконичног приказивања, јер Име Божије написано на икони осветљује ту икону. У ових седам студија епископ Јован илуструје колико је експлицитно наглашено место светих икона у догматима Православне Цркве, те иконологију уводи у егзегетски апарат, којим и сам влада у својим беседама. Своју методологију тумачења Светог Писма епископ Јован објашњава у студији „Химнографска егзегеза Светог Писма“ (155–169), на коју се надовезују текстови „Увод у основе химнографије“ (268–277), „Теологија појања“ (278–281), „Библијска прожетост Службе погребне свештеника“ (250–260) и „Православна естетика у Житију и Служби Светог Арсенија Сремца“ (261–267). Истицањем библијских места и етоса у химнографији и

светотајинским молитвама, епископ Јован, почев од иконологије па до егзегезе Светог Писма, студиозно третира проблематику са којом се сусреће савремени човек, те су његови одговори на све потешкоће модерног друштва показатељ да и сам осећа и верује у учествовање Бога у историји. Пошто је овај текст својеврсни увод у једну ширу и подробнију студију *Химнографска егзегеза Светог Писма*, сви догађаји из живота Дјеве Марије биће богословски анализирани, а затим христолошки, односно тријадолошки, и црквено протумачени, јер је она била *сасуд изабрани*, људски орган који је послужио за остварење тајне оваплоћења Бога Логоса и спасења људског рода. Због тога смо трамо да је ово дело неодвојиво од литургијског живота Цркве и да ће оно допринети бољем разумевању христолошког карактера Дјевиног служења и улоге у домостроју спасења. Једну истину никада не смео сметнути с ума: учење о Пресветој Дјеви Марији – Богородици – тумачи се, и само је тако и разумљиво, као део Христологије и у богослужењу Православне Цркве Дјева се доживљава као она која је истински родила Бога Логоса – Сина Божијег по телу.

Суочен са антрополошким проблемима, владика Јован пише студије „Свети Јован Златоуст: Литургијски етос и савременост“ (170–182), „О проблему смрти и зла“ (183–191), „Православни

опит личности и култура – антропологија егоизма“ (192–224), „Православље пред изазовима савремености“ (225–237), „Једно сведочење Цркве“ (244–249), и доводи збуњеног верника до одговора на сва претпостављена питања. Напојен светоотачком литературом, епископ Јован посебно користи списе Светог Јована Златоустог да његовим речима осавремени живот православних верника и да студијама: „Свети Јован Златоуст о Евхаристији“ (138–154), „Социолошки оквири педагогије Светог Јована Златоуста“ (282–296), „Антрополошке основе педагогије Светог Јована Златоуста“ (297–313), „Божанска педагогија и проблем теодикеје у антропологији Светог Јована Златоуста“ (314–320) тумачи и успешно растумачи сва искушења са којима се хвата у коштац савремени човек. Користећи Свето Предање и – понекад у модерној теологији заборављене – предањске методе тумачења Светог Писма, епископ Јован показује сву комплексност хришћанске антропологије и указује вернику на прави пут истинског богопознања, раскринкавајући културу и антропологију егоизма, јер смо сви позвани да осећамо и саосећамо, уколико заиста желимо да живимо у Цркви и да охристовимо своју службу. Владика Јован истиче да је пред свима велики, али и мучке достојан циљ – да свет духовне неосетљивости, безосећајности,

равнодушности и окамењености преобразимо христоликим саосећањем и милостивошћу према свима и свему, како бисмо свакога и све привели свом богоназначењу – Царству Божијем.

Епископ Јован, као професор Светог Писма и Иконологије, у духу и пун елана за богословствовањем, започиње нову еру у српској теолошкој мисли на крилима својих учитеља који су започели са неопатристичком синтезом у Српској Православ-

ној Цркви и истиче химнографску и иконолошку егзегезу Светог Писма као камен темељац за учење и напредовање ка Светим Оцима, који дају одговоре на сва питања. Користећи језик и стил Светих Отаца, а осавремењујући метод научног излагања, Владика Јован саопштава све тајне Православне Цркве и исповеда веру у Истинитог Бога Оца, Сина и Светога Духа, Тројицу Једносуштну и Нераздељиву.

Ивица Чаировић

Александра Марковић Новаков: *Православна српска бојословија у Призрену (1871–1890)*

Призрен : Епархија рашко-призренска; Београд : Јасен; Ниш : Епархија нишка 2011.

243 стр. ; 25 cm

ISBN: 978-86-85337-90-1

Крајем минуле, 2011. године, из штампе је изашла *Православна српска бојословија у Призрену (1871–1890)*, књига Александра Марковић Новаков, стручног сарадника Матице српске и секретара уређивачког одбора Српског биографског речника. Ова нова публикација чини још један у низу догађаја који су обележили јубилеј 140. година од оснивања Православне богословије у Призрену. Александра Новаков се иначе бави проучавањем српске историје у Османском царству у периоду од средине XIX века до 1912. године. Њен научни рад

са темом *Призренска бојословија (1871–1890)* одбрањен је 2008. године као тема магистарског рада на Одсеку за историју Филозофског факултета у Новом Саду.

Књига која је сада пред нама разматра културно-просветне прилике у Старој Србији током последње две деценије XIX века, кроз оснивање и почетак рада Православне српске богословије у Призрену као централног догађаја тог периода. На том подручју ово је прва српска национална институција отворена након укидања Пећке патријаршије 1766. године.